

אספרה שמך לאחי

♦ א' אדר א' תשפ"ד ♦

לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם, שיבואו למשפט על טענות ותביעות כאלו, אך כיון שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה שאם יטעון זה כך וזה כך יהיה הפסק כך, הרי כשאדם מבין ולומד את הדין, הוא בעצם מחבר את שכלו עם רצונו וחכמתו של הקב"ה, ומתייחד עם ה' והרי זה קירבה נפלאה שיהודי זוכה להתקרב לה'.

♦ אם נעשה³ הדין למטה אין הדין נעשה למעלה ♦

גם כאשר יש חלילה סכסוך בין אחד לחברו, ובאים להכריע בדין תורה, ולפעמים נראה שאחד מהם כאילו הפסיד בדין, או כאשר עבר עבירה והבית דין מענישו על פי דיני התורה, אין זה הפסד ולא עונש באמת, אלא כולו ריווח, כי⁴ כשמתקיים דין למטה על פי התורה, הרי זה מונע שלא יהיה דין למעלה, שהוא הרבה יותר חמור, האש שלמעלה שורף שישים פעם יותר מאשר האש למטה, ולמשל; אם אדם חלילה חילל שבת או אכל חמץ בפסח או שאכל ביום הכיפורים, הרי האיש הזה בעצם חייב כרת, שימותו לפני גיל שישים,⁵ ולפעמים גם נשמתו נכרתת מחיי עולם הבא, או שזרעו נכרת, אבל אם יקבל עונש של מלקות בבית דין הציל את נפשו ונפטר מהכרת, וכידוע בזמן הבית יוסף הסמיכו את המהר"י בי רב ונתנו תוקף לזה כאדם שמוסמך איש מפי איש עד משה רבנו שיוכל להעמיד בית דין שיוכל לתת מלקות, כי היום אסור לבית דין לתת מלקות אין מושג היום של מלקות, כי אין היום מי שנקרא מוסמך לפי הכללים של מוסמך, ואז היו אנוסים מספרד שנכשלו באיסורי כרת, וכשחזרו בתשובה רצו לקבל מלקות

♦ חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ♦

מסופר על עורך דין גוי שנקלע פעם לאיזה בית נוסת בשמחת תורה, וראה כולם רוקדים שמחים ועליזים, הבין הגוי שהיום חג לכן שמחים, אך כשהתבונן במעגלי הרוקדים הבחין שמחזיקים בידם איזה דבר, ומכבדים מפעם לפעם אחד את השני להחזיקו, ולרקוד עמו, העורך דין היה מסוקרן לדעת מה הם מחזיקים, ומדוע כל כך שמחים לקבל אותו, ואמרו לו שזה ספר תורה, אבל מה זה ספר תורה שאל? הסבירו לו שזה ספר חוקים ומשפטים, הוראות איך להתנהג וכו', הגוי עמד כמשתומם ולא הבין, אכן לכל אומה יש ספר חוקים, כמובן שצריך כזה ספר ואי אפשר בלעדיו, הרי כעורך דין הוא בקי היטב בספרי החוקים של מדינתו, מפעם לפעם גם משנה את החוקים כרצונו, כדי שיוכל להרוויח כסף וכדומה, ואולי לכשעצמו יכול לשמוח עם החוקים שהמציא כדי שיוכל לחמוס ולגזול מהאזרחים, אבל אזרח רגיל מהשורה, מה לו לשמוח עם ספר החוקים ועוד לרקוד עם הספר, לחבקו ולנשקו זה לא נקלט אצלו, הוא לא מבין, יודע הוא את מאמר החכם, ההכרח לא יגונה אבל גם לא ישובח, ומה זו השמחה. נו, מה אפשר לעשות, לך תסביר לגוי...

♦ חכמה¹ בגוים תאמין, תורה בגוים אל תאמין ♦

הגוי לא רק שלא מבין את ערך התורה, התורה היא לא רק חוקים ודינים בין אדם לחברו הנצרך כדי לפשר ביניהם, התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה שעלה ברצונו² שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל, ושמעון כך וכך יהיה הפסק ביניהם כך וכך, ואף אם

1. מדרש איכה ב' ט' מלכה ושריה בגוים אין תורה.
2. תניא פרק ה'
3. דברים רבה שופטים פ"ה
4. רמב"ן דברים ט"ז כ' צדק צדק תרדוף למען תחיה
5. עיין רמב"ן ויקרא י"ח כ"ט

כדי להיפטר מהכרת, אך לבסוף התבטל העניין, על ידי המהרלב"ח שהתנגד בתוקף מכמה וכמה טעמים.

♦ לֹא יִסוּר שְׁכַמְתָּ מִיְהוּדָה וְגו' עַד כִּי יָבֵא שִׁילָה ♦

לא רק מלפנים בזמן חז"ל, גם בזמננו כשהרב נותן לכפרה הרי זה טובה גדולה לנשמה כמו שסיפר ר' אהרן הכהן שהיה חתנו של החפץ חיים בהיותו סמוך על שלחן חותנו נחל פעם אכזבה בהשתדלותו להשיג משרת רבנות בעיר מסויימת ולא הצליח, הצטער על כך ר' אהרן והשיח את לבו בפני חותנו, החפץ חיים דיבר על לבו והצביע לפניו על כובד העול וגודל האחריות שברבנות עד שאין כדאי להצטער ולהתמרמר בשל אי קבלת משרת רבנות, אך דעתו של ר' אהרן לא נחה, וכשראה זאת החפץ חיים, הציע לפניו לספר לו מאורע שאירע לו בתקופה הקצרה שבה כיהן כרב בעיירתו ראדין, ושהיוה את אחד הגורמים לעזיבתו את הרבנות אך בתנאי שיקבל ר' אהרן על עצמו ויבטיח לו לבל יספר לאיש כל עוד שהחפץ חיים נמצא בחיים, וכך סיפר החפץ חיים;

באותו פרק אירע שאחד הקצבים נתפס במכירת בשר טריפה, כמובן שהועבר מיד מחזקתו. הלה בא לפני והביע את חרטתו על מעשיו והבטיח בכל הבטחות שבעולם לבל ישוב עוד לכסלה, וכשדמעות בעיניו התחנן לפני שאחזור להכשירו, מאחר שנוכחתי שהלה מתכוון ברצינות, וגם היה נתון במצוקה והיו לו ילדים קטנים בבית שהיה צריך לפרנסם שיתפתי מדת רחמים לדין והחזרתיו לכשרותו ואילו על חטאו קנסתיו לנדב לבית המדרש "פוד" ארבעים ליטרא של נרות.

הקצב לא האריך ימים לאחר אותו מעשה וכעבור זמן קצר הלך לעולמו וכל מה שאירע עמו ירד מעל הפרק, באחד הימים ואני לומד כדרכי בעזרת נשים שליד בית הכנסת נפלה עלי תרדמה ובחלומי והנה שלשה אנשי צורה מופיעים לנגד עיני, והגדול שביניהם פונה אלי בשאלה; ר' ישראל מאיר הלא תזכור את המאורע באותו קצב שקנסתו לנדב לצדקה "פוד" של נרות, אמור נא איפוא לשם מה התכוונת בקנס זה האם רק בתור עונש למען יזהר להבא, וכן בשביל טובת הציבור למען ישמעו ויראו, או גם למען תהיה לנענש כפרה על עוונות... נדהמתי מאד עד שלא

6. גדולי הדורות ג' ר' אהרן כהן

7. נתחומא משפטים סימן ה. שמות רבה פ"ל.

מצאתי מילים בפי... ברם ראש המדברים הרגיעני ואמר שימתינו לי עד שתשוב אלי דעתי, נתתי לב להיזכר באותו עניין ולבסוף השבתי שעד כמה שאני זוכר הרי הטלתי עליו את הקנס לשם עונש ולא לשם כפרה, האורחים הודו לי על תשובתי ונפטרו ממני.

כשהתעוררתי מתרדמתי היה ראשי כבד עלי ועשתונותי נבוכים מבלי למצוא מרגוע לנפשי, חזרתי לתלמודי ושוב נפלה עלי תרדמה, הפעם הופיע לפני הקצב הנדון כשהוא כולו רצוף ומדוכדך ובקול בוכים החל טוען כנגדי; אוי רבי מה עוללת לי בתשובתך לבית דין של מעלה, כשעמדתי בדין והקטיגור תבע לדונני בגיהנום בעוון האכלת טריפות, טענתי שכבר נתכפרתי בקנס של הנרות, שאתה רבי הטלת עלי לעומתו טען הקטיגור שהקנס לא בא לשם כפרה אלא לשם עונש גרידא, הוחלט איפוא לשאול את פין על כוונתך, ומאחר שתשובתך היתה שלא התכוונת לשם כפרה יהיה עתה עלי לעבור יסורי גיהנום קשים כדי להצטרף מאותו עוון וי לי, וי.

סיים החפץ חיים ואמר מכיון שעול הרבנות בכללו היה למורת רוחי, הרי לאחר מעשה זו כשהקיצותי משנתי גמלה אצלי ההחלטה להסתלק מן הרבנות, הלא תראה איפוא ר' אהרון יקירי מה גדולה ונוראה היה האחריות הכרוכה ברבנות סיים הח"ח את שיחתו. הרי לנו שבכוח עונשים שעל ידי מורי התורה להינצל נפשו מדין של מעלה.

♦ בְּנֵי נֶכֶר עָרְלֵי לֵב וְעָרְלֵי בֶשֶׁר (יחזקאל מ"ד) ♦

הגוי לא מבין גם את עצם דברי התורה, ערל פירושו סתום, וגם הלב שלו סתום, כפי שמסופר⁷ במדרש, אדריינוס המלך שהחריב את ביתר אחר חורבן הבית, היה לו אחיין בשם עקילס שהיה כומר ורצה להתגייר אך היה מתיירא מן אדריאנוס דודו, מה עשה, אמר לאדריינוס אני רוצה לעשות סחורה, אמר לו; שמא אתה חסר כסף וזהב הרי אוצרותי לפניך, ענה ואמר; אני רוצה לעשות סחורה, לצאת לחוץ, להכיר דעת הבריות, ואני רוצה להתייעץ עמך איך להתנהג? אמר לו אדריינוס; כל סחורה שאתה רואה שהיא שפלה ונתונה בארץ, לך עסוק בה שסופה להתעלות ואתה מרויח! בא לו לארץ ישראל ולמד תורה.

הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, לכן יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחדד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת לשפוט בין איש ובין רעהו.

♦ דין, רחמים, וגלגולי נשמות... ♦

מעשה בגביר גדול מפולין, ששידך את בתו עם אדם ממצרים ונתן לה נדוניה מאה אלף סלעים, בשנה הראשונה לנישואיהם מתה האשה וכספי הנדוניה נשאר ביד הבעל, ומאחר שרבנו תם תיקן שאין הבעל יורש את אשתו אם מתה בלי בנים בשנה הראשונה לנישואיה (אבהע"ז נ"ג) בא אבי הכלה למצרים כדי לקבל חזרה את כספי הנדוניה כשהוא מצטייד באישורים מגדולי רבני פולין ובתוכם המהרש"ל.

כשהגיע האב למצרים התברר לו ששם לא התקבלה תקנת רבנו תם, מאחר שרבנו תם היה אשכנזי, והם ספרדים, ואולם מאחר שגם החתן היה אשכנזי שירד לגור במצרים יעצו אנשי המקום לגביר לתבוע את חתנו בבית דינו של האריז"ל שהיה חותם את שמו בתואר אשכנזי, כשהגיעו הגביר וחתנו אל האר"י לא אבה לדון דין תורה אלא הציע שישמעו לעצתו, לאחר ששניהם הסכימו, אמר האר"י שהכסף יישאר אצל החתן, ונסע האב בפחי נפש, וקודם נסיעתו שאל אבי האשה את האר"י ואמר: אמנם הסכמתי למה שתאמרו אבל מה אומר לרבני פולין אמר לו האר"י תאמר להם שכן כתוב בתורה ואלה המשפטים.

זמן מה אחר כך, שלח האריז"ל שניים מתלמידיו, רבי חיים ויטאל ורבי ישראל סרוג אל המהרש"ל ללובלין כדי שיוכיחו לו את צדקת דרכו של האר"י בעניין המעשה עם הגביר, סיפרו השלוחים למהרש"ל סיפור; לפני עשרים שנה נסעו שני אנשים בספינה והאחד מהם הלווה לחברו סכום כסף גדול של כסף וזהב על מנת שכשיגיעו לביתם יחזיר לו הלה את הכסף, חלף זמן רב המלווה לא הגיע לתבוע את כספו וללווה לא היה למי להחזיר את החוב, ואחרי זמן מה מתו שניהם, כשהגיעו לבית דין של מעלה טען המלווה; הלווה עדיין חייב לי את המעות ואיני רוצה למחול לו! ואילו הלווה טען מאחר שהוא לא הגיע מה יכולתי לעשות.

פסק בית דין של מעלה שנשמתו של הלווה

לאחר זמן מצאוהו רבי אליעזר ורבי יהושע, ראוהו פניו משתנות, אמרו זה לזה; עקילס לומד תורה! כיון שבא אצלם התחיל לשאול להם שאלות הרבה והן משיבין אותו, וכאשר עלה אצל אדריאנוס דודו, אמר לו למה פניך השתנו האם הפסדת סחורתך או שמא הצר לך אדם, אמר לו עקילס לא הפסדתי ולא היצר לי אלא שלמדתי תורה וגם מלתי את עצמי, אמר לו אדריינוס בכעס; לאומה זו אתה רוצה להדבק? אתה יודע כמה בזיתי אותה, כמה הרגתי אותה, לאומה הכי שפלה אתה רוצה להכנס? מה ראית בהם שאתה רוצה להתגייר? אמר לו עקילס; הקטן שבהם יודע היאך ברא הקדוש ברוך הוא את העולם מה נברא ביום ראשון, ומה נברא ביום שני, כמה שנים יש משנברא העולם ועד עתה, ועל מה העולם עומד, ותורתן אמת!

אמר לו אדריינוס; היה לך ללמוד תורתן אבל לא למול, ולא להתגייר! אמר לו עקילס אפילו החכם שבמלכותך, וזקן בן מאה שנה, אינו יכול ללמוד תורתן ולהבינו אם אינו מל ומתגייר, שהרי כתוב, מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי, רק למי כן, לבני ישראל. אמר לו אדריינוס; מי נתן לך רשות לעשות כך? אמר לו עקילס; בך התייעצתי! מתי? אמר עקילס; בשעה שאמרתי לך אני רוצה לעשות סחורה, ואמרת לי כל סחורה שאתה רואה שפלה ונתונה בארץ לך ועסוק בה שסופה להתעלות, חזרתי על כל האומות ולא ראיתי אומה שפלה נתונה בארץ כישראל וסופה להתעלות.

♦ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ♦

הזוהר הקדוש⁸ פירש; אלו סדר הגלגולים. פירוש; לפעמים ראובן תובע את שמעון לבית דין ושמעון יודע בעצמו בוודאות שהוא זכאי בדין, אך למורת רוחו הדיינים מחייבים אותו על פי התורה, והוא עומד ותמה, הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, ולמה מחייבים אותי? התירוץ הוא שבוודאי היה חייב בגלגול העבר לראובן, הדין עמו, וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו, ואם חבירו לוקח כעת את המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין, על זה אמר הזוהר; ואלה המשפטים שהם דיני ממונות, אף על פי שנראה לפעמים נגד האמת אך האמת הוא שהם סדר הגלגולים שהשם יתברך הבורא הכל ובורא כל

8. זהר ח"ב צד. ודגל מחנה אפרים על הפרשה.

9. כתבי הרח"א ביחובסקי עמוד ל"ז.

לפניהם דהיינו יש לסמוך על דין המשנה, אלו מציאות שְלוֹ, מְצָא מְעוֹת מְפָזְרוֹת, ולכאורה אם יש חשש שמא לא מישמש בכיסו איך יהיה הדין דין אמת? אלא ודאי הענין קשור בסוד הגלגול שמן השמים רוצים להעביר ממון שלך לחברך כפרעון עבור מה שנשאת לו חייב בגלגול קודם, אך אם תמשמש בכיסך, הלא שוב אין הממון שלך ואין אתה פורע לו, כי מהפקר זכה לכך מסבבים בהשגחה פרטית שאתה לא תמשמש ולא תתיימש ובניתיים ימצא חברך המטבע ויזכה בה ביושר כפי שהורו חכמים ובאופן זה יחזרו מעותיך לבעליהן מגלגול קודם.

♦ אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיהֶם ♦

סיפר¹¹ הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד; מלוה אחד תבע בערכאות את חובו מהלוה, בא הלוה וסיפר לי על כך, הזמנתי את המלוה ושאלתיו היתכן ללכת לערכאות כשיש דין ויש דיין בישראל? השיב המלוה; הלא המדובר בתביעה של חמש מאות לירות שטרלינג סכום גדול מאד באותו זמן, ועל סכום כה גדול אינני יכול להסתכן בדיני ישראל שאין להם הכח להוציא לפועל גם אם יתחייב הלוה בדין, הוצאתי ספר שמות והראיתי לו את הפסוק; ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, פירש רש"י לפניהם ולא לפני עכו"ם ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנים אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני עכו"ם, מחלל את השם ומייקר את שם האלילים להשביחם, וידוע שעון חילול השם אינו מתכפר לא בתשובה ולא ביום הכפורים ולא ביסורים רק במיתה, ואכן בעקבות שיחה זו ביטל התובע את תביעתו בערכאות והזמינו לדיני ישראל.

סיים הגאון רבי יוסף חיים; גם היום ישנם כאלה המקיימים בכל מאוּדך כפשוטו, ואני מאמין באמונה שלמה ובטוחני שלא הפסידו כלום.

♦ כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי ♦

יהודי שנתפס בגנבה ואין לו לשלם, בית דין מוכרים אותו לעבד, ועובד את אדונו שש שנים, ובתחילת השנה השביעית מיום מכירתו יוצא בן חורין. וכזכור בפרשת מקץ למדנו שנתפס בנימין לעבד, על דבר הגביע שנמצא באמתחתו, ויוסף אמר שהוא יהיה עבד,

תרד שוב לעולם ותתגלגל בלבוש של אשה והמלווה יתגלגל בלבוש של איש, השניים יינשאו והאשה תיתן לאיש בתור נדוניה סכום כסף ששווה לסכום ההלוואה עם הרווחים שנצברו במשך השנים, אחר כך תמות האשה במקום שלא התפשטה תקנת רבנו תם וכך יישאר הכסף אצל בעלה, אלא שאף הוא לא יאריך ימים מאחר שירידת נשמתו לעולם הייתה רק כדי שיקבל את החוב המגיע לו מהלווה.

זוהי הכוונה סיימו השלוחים בדברי מורנו האר"י שכך כתוב; ואלה המשפטים התרגום אומר על פסוק זה ואלין דינייא, ובפתח אליהו מפרש משפט איהו רחמי, ובזוהר אומר על כך דא רזא דגלגוליא, ולכאורה שלושת הפירושים דין רחמים וגלגולים סותרים זה את זה אבל במעשה הזה מובן כיצד נפסק הדין באופן של רחמים באמצעות גלגול הנשמות, אמר להם המהרש"ל אבל על פי ההלכה הדין נפסק במקרה כזה להפך, אמרו לו השלוחים אבל מורנו האר"י רואה כל דבר כפי שהוא למעלה באמת, אמר להם; ומה יעשו אלה שאינם רואים זאת? אמרו לו השלוחים; מן השמים מסובבים זאת כך, שמקרה כזה יבא לדין אצל מי שרואה את העניינים הללו כפי שהם למעלה.

♦ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וְהַחֲזוֹן אִישׁ ♦

מעשה¹⁰ שבאה לפני החזון איש חבורת תלמידים מישיבת פוניבז' בשאלה; מצאנו מטבע ברחוב האם לא כדאי לחשוש שמא האובד לא מישמש עדיין בכיסו ואם כן הרי זה בגדר יאוש שלא מדעת והמטבע אסורה עלינו, אמר להם אין שום יסוד לחשוש כך ואפילו אם יהיה יחיד שעדיין לא מישמש מכל מקום שייך הממון למוצא מצד הדין, יתר על כן אין טעם לנהוג במקרה זה לפני משורת הדין כי אלה הם כבשי דרחמנא - (סודות של ה') שמטבע זו האבודה מפלוני תגיע לידי פלוני, לשמע הדברים פתח אחד מן החבורה והעיר על הפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם נאמר בזוה"ק אלין סדורין דגלגולין ומפרש הבעש"ט שלפעמים מתחייב אדם בדין לשלם לחבירו ממון שאינו חייב בו הפעם, ואין זאת אלא תשלום חוב מגלגול קודם, נענע לו החזון"א בראשו כמי שמסכים לדבריו, כשהוא טורח ומבאר לשאר הנוכחים את הענין לאשורו.

הכוונה כמו במקרה דנן שהמקרא אומר; אשר תשים

10. פאר הדור ח"ג עמוד צ"ח

11. משפטי ישראל עמוד ס"ג

כשאדם מת נעשה חפשי מן המצוות, בבקשה ממך
שְׁמַעְהָ אֱלֹקִים רְנָתִי ואל תתעלם מתחנתי, אמר לו
הקב"ה רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה!¹²
ומדוע ציוה עליו לא לדבר יותר מזה כיון שהדין הוא;
"אמר יאמר" שצריך שהעבד לאמר פעמיים, ולכן גזר
עליו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שלא יחזור עוד
פעם טענה הזאת ואזי לא יתקיים מאמרו ועבדו לעולם.

♦ וְאִשָּׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹקִים אָנָּה לְיָדוֹ ♦

אם הרג בשוגג שלא ארב לו להרגו אלא שה' זימן
לידו אינו נהרג אלא גולה לערי מקלט. ומעשה אירע
למשה רבינו עליו השלום¹³ בשעה שאמר להקדוש
ברוך הוא; וְעַתָּה אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדְעֵנִי נָא
אֶת דְּרָכְךָ אֲמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵלָה אֵלֵי הַהֵרָה,
כשהיה עולה, ראה בן אדם שבא לשתות במעיין ונפל
ממנו ארנק מלא עם דינרים והלך לו, בא אדם אחר
ומצא הארנק והלך לו, הראשון חזר לחפש את הארנק
שלו ומצא אדם שלישי על המעיין, אמר לו; אתה
לקחת הארנק? אמר לו; לא לקחתי כלום! עמד עליו
והרגו! ראה משה רבינו עליו השלום כך, תמה, אמר
לפני הקב"ה רבוננו של עולם הודיעני נא את דרכיך,
כי כך וכך ראיתי ותמהתי, אמר לו הקב"ה כל מה
שראית אמת, בעל הארנק גנבה מאותו שמצאה, ובא
בעל האבידה ומצא אבידתו, ואותו שנהרג הרג לאביו
של ההורג ואנכי איניתיו לידו, לכך אמר משה והאלקים
אנה לידו.

על זה טען לו יהודה, בתורה שלנו כתוב; ואם אין לו
ונמכר בגניבתו, אבל בנימין הזה, יש לו לשלם, ואינו
צריך להילקח לעבד עבד הגניבה.

אם כשנמכר העבד היה נשוי לאשה, האדון חייב
לזון אותם, עד שהוא יוצא לחירות, לעומת זאת יכול
גם לתת לו להתחתן עם שפחה, והילדים הנולדים
מהשפחה הם נשארים עבדים לעולם, אך אם היה
רווק אינו יכול לתת לו שפחה.

♦ וְאִם אָמַר יֹאמֶר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי ♦

עבד שאדונו נתן לו שפחה, ונולדו לו ילדים, ולפני
שהגיע השנה השביעית כשהוא עדיין עבד, אמר
אהבתי את אשתי השפחה, ובני שנולדו לי ממנה, ולכן
איני רוצה לצאת לחירות, ושוב כפל את דבריו, מביאו
האדון לב"ד ואומר דבריו לפניהם, ומגישו האדון אל
הדלת כשהיא מחוברת, או אל המזוזה, ונוקב את אזנו
הימנית במרצע של מתכת עד שיגיע לדלת, ואחר כך
יישאר עבד עד היובל.

♦ מֹשֶׁה רִבִּינוֹ לֹא רוּצָה לְצֵאת חֶפְשִׁי ♦

כשהקב"ה גזר על משה רבינו שלא יכנס לארץ
ישראל אלא ימות במדבר, התפלל משה ואמר רבון
העולמים אתה קראתני - משה עבדי, וכתבת בתורתך;
ואם אמר יאמר העבד אהבתי וגו' ואני אהבתי אותך,
ותורתך ובניך, לא אצא חפשי, איני רוצה למות, שהרי

12. מהר"ל דסקין

13. מושב זקנים

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925
ובמייל: wa052052@gmail.com